

Strnad luční (*Miliaria calandra*) v CHKO Slavkovský les

Pavel Řeпа, Správa CHKO Slavkovský les

Strnad luční (*Miliaria calandra*) je největší ze všech našich druhů strnadů, dosahuje asi stejné velikosti jako špaček. Zbarven je nenápadně „skřivanovitě“, tedy šedohnědě skvrnitě. Jeho zpěv je dosti nápadný a charakteristický, jakýsi cinkavý až chřestivý zvuk, který někdy bývá přirovnáván k chrastění klíči. Je obyvatelem otevřené krajiny, vyskytuje se v otevřených úsecích polí, luk a pastvin, kde hlavně vyhledává výsušná místa na rudérálních plochách, polních úvatcích a okrajích, u polních

cest, na kamenných výchozech v lukách a polích a pod.

V ČR je odedávna hnízdičem a býval kdysi v nížinách velmi hojný. V sedmdesátých letech minulého století začaly jeho počty klesat a pokles pokračoval i během osmdesátých let. Pak se však pokles zastavil a v posledních asi dvaceti letech naopak začal strnad luční přibývat a pronikat i výše do hor (Šumava, Novohradské hory, Krušné hory, Jeseníky, Orlické hory, Beskydy, Bílé Karpaty). O změnách jeho početnosti v ČR jasně hovoří výsledky

Rozšíření strnada lučního v CHKO Slavkovský les.

jednotlivých atlasů hnízdicího ptactva, jak je popisují Šťastný et al. (2006). V atlase z let 1973–8 byl nalezen v 37 % všech mapovacích čtverců na celém území ČR, v atlase z let 1985–9 byl nalezen jen ve 22 % čtverců, ale naopak v atlase prováděném v letech 2001–3 byl zjištěn ve 45 % všech čtverců. V roce 1994 byl jeho počet v ČR odhadnut jen na 1400–2800 párů (Hudec et al. 1995), ale na začátku tohoto století již na 4000–8000 párů (Šťastný et al. 2006). Výsledky Jednotného programu sčítání ptáků ukazují však v posledních třech desetiletích mírný pokles početnosti (Reif et al. 2007).

Zajímalo nás přirozeně, zda při pronikání do hor zasáhl strnad luční svým rozšířením i do naší CHKO. Bohužel nemáme žádné starší zprávy o jeho výskytu v této oblasti, ale nejsou ani k dispozici nějaké starší výsledky systematického sledování ptactva, které by potvrdily, že v této oblasti strnad luční dříve nebyl.

Pouze výsledky výše zmiňovaných atlasů hnízdicího ptactva v ČR ukazují, že v západních Čechách nebyl ten druh již od sedmdesátých let příliš zastoupen, hojnější jeho výskyty byly pouze na důlních výsypkách v oblasti severozápadních Čech (jedná se o jeho oblíbený biotop) a také byl zřejmě stále trvale ve vojenském prostoru v Doupovských horách, kde rovněž nachází mimořádně příznivé prostředí.

Po roce 2002, kdy jsme začali ornitologický výzkum Slavkovského lesa, jsme tento druh zjistili, byť v nepříliš velkém počtu. Zjištěné lokality hnízdního výskytu pocházejí především z výsledků síťového kvantitativního mapování ptactva v celé CHKO v letech 2004–7 (Řepa 2007) a dále z různých nahodilých zjištění, neboť jsme výskytu tohoto druhu věnovali pozornost prakticky při všech našich sledováních v CHKO.

Druh byl zjištěn, ovšem nevyskytoval se příliš často. Celkem jsme v letech 2002–9 našli 13 lokalit na nichž se vyskytoval v hnízdním období. Samozřejmě všechna tato místa byla v otevřené krajině, překvapilo nás, že kromě očekávaných výskytů na suchých výslunných stanovištích, byl občas nalezen i v okolí mokřadů (evropsky významná lokalita Natura 2000 u Horního Kramolína a národní přírodní památka Upolínová louka pod Křížky).

Jak ukazuje mapa výskytu na Obr. 1, byly lokality, kde jsme strnada lučního zjistili, rozloženy po celém území CHKO Slavkovský les, od severovýchodního okraje u Andělské hory, až k Hornímu Kramolínu v jižní části CHKO a k bývalé obci Žitná v západní části oblasti. Častěji jsme jej nacházeli v okrajích CHKO v nižších polohách (Milhostov, Horní Kramolín, Jankovice, Lobzy, Tisová u Otročina, Odolenovice, Háje u Stanovic, Andělská hora) vyskytl se však i v nejvyšších bezlesých částech v národní přírodní památce Křížky a NPP Upolínová louka v skoro 850 m n. m. a u Nové Vsi ve výškách jen o málo nižších. Dosti vysoko také leží lokalita jeho výskytu u bývalé obce Žitná. Na všech těchto lokalitách byli zjištěni zpívající samci v hnízdním období, někdy vícekrát po sobě na téže lokalitě, takže tato pozorování hodnotíme jako možné nebo i pravděpodobné hnízdění podle metodiky používané pro hodnocení hnízdních důkazů v atlasu hnízdicích ptáků ČR (Šťastný et al. 2006).

Samozřejmě budeme i nadále po výskytu tohoto druhu v Slavkovském lese pátrat, takže doufáme ve zjištění dalších lokalit, ovšem zdá se, že alespoň v současné době je strnad luční v Slavkovském lese druhem dosti vzácným a nelze v dohledné době očekávat nálezy příliš velkého počtu jeho dalších hnízdišť. Jaký bude ovšem další vývoj jeho početnosti v ČR a zda se případný další růst projeví i u nás, to je otázka pro budoucí sledovatele avifauny této oblasti.

Díky růstu početnosti v posledních dvou desetiletích není strnad luční dnes v ČR hodnocen jako pták nějak vysloveně ohrožený, v Červeném seznamu ČR je zařazen do kategorie zranitelný. Jistě však chceme, aby se alespoň řídký výskyt tohoto druhu v naší oblasti udržel, proto se budeme snažit chránit zjištěné lokality hnízdního výskytu.

Literatura:

- Hudec K., Chytil J., Šťastný K. & Bejček V. (1995): Ptáci České republiky. – Sylvia, 31: 97–152.
- Reif J., Voříšek P., Šťastný K. & Bejček V. (2007): Populační trendy ptáků v České republice během let 1982–2005. – Sylvia, 42: 22–37.
- Řepa P., 2007: Kvantitativní mapování hnízdicího ptactva CHKO Český les. – Sluka (Holešov), 4: 31–44.
- Šťastný K., Bejček V. & Hudec K. (2006): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice. – Aventinum, Praha.